

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Casparis Ziegleri De Episcopis eorumq[ue] juribus,
privilegiis, & vivendi ratione, Liber Commentarius**

Ziegler, Kaspar

Norimbergæ, 1686

XIII. De renunciatione Episcoporu[m].

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61543](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61543)

Vacantium Ecclesiarum suffragiis, è minore etiam honore ad majorem reducit, ab episcopo videlicet in metropolin, vel Viri virtutem vel civitatem ornans. Hec autem omnia Studioso facile est discere ex sacrorum divinorumq. canonum comprehensione & Justiniana novellâ constitutione posita in toto libro tertio Basilicorum &c.

XII. Illud insuper notandum, antiquitus eum, qui in aliam Ecclesiam per ambitionem se transferri passus fuerat, Ecclesiæ suæ, quam deseruerat, restitutum fuisse, nisi illa jam alium accepisset Episcopum. Tùm enim quiescendum primo illi fuit, quoad posterior hic diem obiisset suum. Uti patet ex verbis Damasi supra adductis. Sed Leo Pontifex eam constituit poenam, ut neutrius Ecclesiæ *ἴκρον* habeat, & non suâ tantùm, sed etiam speratâ careat Ecclesia. Si quis Episcopus, inquit, suæ civitatis mediocritate despectâ, administrationem celebrioris loci ambierit, & ad majorem plebem se quâcunq. ratione transtulerit, à cathedrâ quidem pellatur alienâ, carebit etiam propriâ; ut nec illis præsideat, quos per avaritiam concupivit, nec illis, quos per superbiam sprexit. Suis igitur terminis contentus quisq. sit, nec supra mensuras juris sui affectet augeri. Ita refert Gratianus c. si quis 7. q. 1. Benignior tamen fuit Successor Leonis Hilarus Papa, qui, cum Irenæus Episcopus ad Episcopatum Barcinonensem promotus fuisset, remittere eum jusit ad priorem suam Ecclesiam, uti constat ex epistolâ Hilari ad Ascanium & reliquos Tarraconensis provinciæ Episcopos.

CAP. XIII.

De Renunciatione Episcoporum.

I.

Adiciamus nunc aliqua de renunciatione, quippe quæ omnibus promiscuè Episcopis & sine causâ permitti non solet. Nec enim licitum est pastori deserere gregem suum pro lubitu, præsertim cum tale intercedat vinculum, quod instar vinculi conjugalis dirimi non facile potest. Non decet pios & religiosos DEI servos agyras esse, sed oportet eos in statione suâ manere & præsentibus esse contentum. Ut maximè ergò alibi opulentiùs vivere liceat, alibi majore cum honore, sub clementiore cælo alibi, alibi etiam commodiùs saltem, & in patriâ, atque cum cognatis suis, cogitandum est, placuisse ita DEO, ut hic & non alibi vitam tuam transigas. Optares tibi cum humaniore populo esse negocium: offendit te ejus vel ingratitude, vel ferocitas, vel superbia, denique tibi cum ingenio & moribus gentis minimè convenit. Atqui luctandum tibi est tecum, & vis quodammodo contrariis votis afferenda, ut Spartam, quam nactus es, Atque

Atque hinc non ab illis tantum, qui temerè & studio vitæ commodioris Ecclesiam suam deseruerunt, pravè id factum semper visum fuit, sed ab illis etiam, qui persecutionis tempore fugâ sibi consulere maluerunt, quàm gregi suæ adfistere, & boni pastoris munus sustinere. Quò facit *c. suggestum 7. q. 1.* Est enim verò pastor instar arietis in grege, instar Ducis in exercitu, instar antesignani in populo DEI; si ille fugam arripiat, quis non animum despondebit? & quis resistere oppugnantium telis audebit?

II. Nihilominus tamen frequentissima occurrunt exempla eorum, qui Episcopatibus, quos longâ possessione tenuerunt, renunciarent tandem, & ut Ecclesiæ suæ aliis committerentur, per discessum suum anam dederunt. Longum eorum catalogum conscripsit David Blondellus *in apol. de Episc. & presbyt. pag. 195.* qui tamen sine justâ ratione & prægnante causâ Ecclesiam suam deseruit, plerumque famâ haud sincerâ est apud historiam Ecclesiasticâ Scriptores. Atque idè Bernhardus Abbas Clavallensis *epist. 82.* rescribens ad eum, qui Ecclesiam suam, cui præerat, relinquere idè volebat, ut Hierosolymam pergeret; *Quâ ratione, inquit, curam tibi creditam animarum exponere debeas, omninò non video. Quid enim? blanditur depositæ sarcinæ libertas, sed charitas non querit, quæ sua sunt: Fortè quietis provocat, & oeci gustus savorior, sed evacuatur dispendio pacis. Alligatus es uxori, noli querere solutionem &c.* Sic & Fulbertus. Episcopus Carnotensis Ebalò Archiepiscopo Remensi talem renunciacionem intendenti dissvadere hoc animi propositum, & rectiores cogitationes suggerere conatus est, *epist. 53.* Præterea, inquit, Beroldo Episcopo referente, *audivi sic te mœrore afflictum, ut curam gregis Domini relinquere velis. Quod ego acriter & amice redarguo, testans te, si hoc egeris, non fuisse pastorem.* Elegantia sunt, quæ in simili consultatione scribit Petrus Blesensis *epist. 44. ad Arnulphum Episcopum Lexoviensem: Quod si Principis indignationem aut capituli vestri vexationes aut alias hujus vitæ molestias formidatis, & idè pacem eligitis & quietem, hominem degeneris & dejecti animi decet hæc facere, non vos: quàm constat præ cæteris cor magnificum & munificum habuisse. Sanè in hæc requie non inveniretis requiem, & ecce in pace vestrà esset amaritudo amarissima, dum recoleretis, cum angustia spiritus gementes, vos ibi defecisse, ubi fortius erat standum, abjectos, spiritu consilii & fortitudinis videretis vos à pusillanimitate spiritus & modicâ tempestate subversum. Ad resignationem Episcopatus nulla, si mihi creditis, vexatio vos inducet. Nam hæc omnia fortasse operatur Dominus, ut det vobis vexatio intellectum. Trituratur granum, ut reponatur in horreo: quadratur lapis, ut sine sonitu mallei in templi edificio collocetur: movetur turbo, ut Elias rapiatur in cælum &c.* Nihil tamen profecerunt hæc Petri admonitiones, quandoquidem, uti Robertus de Monte *ad Sigeberti chron. sub anno MCXXCI.* testatur, Arnulphus hic Episcopatus prorsus renunciavit, &

Parisiis in ædibus à se constructis reliquum vitæ transegit. Quapropter probari haud poterat renunciatio, nisi talis aliqua causa subeslet, quæ excusatum reddere poterat renunciantem.

III. Inter causas istas refertur à Canonistis conscientia criminis, non promiscuè cujusvis, sed illius duntaxat, propter quod ipsius officii executio impeditur. Talia crimina dicunt esse homicidium, Simonia, hæresis &c. Dicerem ego, omne istud delictum, quod in vulgus notum est, & scandalum præbet, sufficientem præstare causam renunciacioni. In fornicationis crimen delapsus fuerat Rogerus quidam presbyter. Id acriter in eo reprehendit Ivo Carnotensis *epist.* 29. & svalor est, ut officio suo renunciaret, ne plus damni det inter parochianos suos, quàm ædificet. *Svadeo ergo tibi, inquit, seu vera seu verisimilia sint, quæ dicuntur, ut à candelabro, cui superpositus es, inventâ bonestâ occasione descendas: ne amodò fumum magis, quàm splendorem circumstantibus effundas.* (Dixerat antè, fuisse eum tanquam lucernam ardentem & lucentem super candelabrum positum) *Quod si honore gaudens & quærens tua præesse magis desideras, quàm prodesse: conventus ille pauperum fratrum tibi commissus non tantum per manum tuam ultra non multiplicabitur, sed etiam quotidianis defectibus ad nihilum redigetur.* In eundem modum scribit ad Aldebertum Cenomanensis Ecclesiæ electum, eodem vitio notatum, *epist.* 277. *Dicunt enim quidam de majoribus Cenomanensis Ecclesiæ, qui antea vitam tuam se nosse testantur, quod ultra modum laxaveris frena pudicitie: in tantum, ut post acceptum Archidiaconatum accubante lateribus tuis plebe muliercularum, multam genueris plebem puerorum & puellarum. -- Unde consule tibi secundum testimonium conscientie tue, ut vel bonestè & cautè cepta perficias, vel saluti tue consulens sponte ipse deficias. Jucundus enim debet esse defectus, in quo salutis speratur effectus.*

IV. Justa etiam renunciacionis causa est debilitas corporis, quæ oritur vel ex infirmitate, vel senio, & talis quidem, per quam Episcopus ad exsequendum officium pastorale redditur impotens. Ita namque ob ætatem simul & molem corporis Episcopatu cessit Gaufridus Sylva, nectensis Episcopus, & transtulit se ad monachos Karoli loci Cisterciensis Ordinis, teste Rigordo *in gest. Philippi Augusti sub anno MCCXIII.* Ita etiam Hugo Dolensis Episcopus, postquam oculis captus & luminibus orbatus fuisset, Episcopatum abdicavit, uti refert Robertus de Monte *in append. ad Sigeberti Chron. sub anno MCLXII.* In capite jejunii apud Cenomannos Hugo Archiepiscopus Dolensis cæcitate debilitatus presentibus Henrico Rege Anglorum & duobus Legatis Romane Ecclesiæ Henrico de Pisis & Wilhelmo de Papiâ reddidit Archiepiscopatum, quem ferè per sex annos tenuerat. Nec tamen hoc casu cogendus est Episcopus, ut muneri suo renunciaret, sed renunciatio ab ejus arbitrio expectanda, nec invito ei Episcopatus auferendus est. Nolenti ta-

men,

men, si debilitas contumax fuerit, nec spes restitutionis superfit, Coadjutor aliquando datus fuit. Quod si omnino renunciationem interponere placuerit, in ejus locum quidem electus tunc fuit alius; sed ita tamen, ut quousque ægrotantem Episcopum in hoc seculo vita tenuerit, sumptus ei debiti & sufficientes ex eadem Ecclesiâ ministrarentur. *c. quamvis 7. q. 1.* Antequam verò renunciatio hoc casu fieret aut reciperetur, aut etiam Coadjutor constitueretur, sacerdotes & vicini Episcopi ad aliquod temporis spacium vicariam & subsidiariam operam præstare tenebantur, uti patet ex *c. pontifices 7. q. 1.* De senectute hoc observo, non promiscuè quamvis à munere hoc liberare, sed eam, quæ inhabilem reddit ad munus expediendum. Sanè Alexander III. noluit admittere renunciationem Episcopi Londonensis, ut maximè hic à senectutis impedimentis missionis suæ causas accerferet, sed jusfit eum in regimine Ecclesiæ suæ pergere, quia, ut ait, *vergente deorsum conditione, corporeâ, fervor spiritus in sublimiora conscendit c. 1. X. b. t.*

V. Inter justas renunciationis causas referri etiam solet malitia plebis, quando ea tam duræ cervicis existit, ut, qui ei præest, Episcopus proficere apud ipsam amplius nequeat. Sed hanc rationem non usquequaque probandam esse, colligimus ex verbis Petri Blesensis supra allegatis. Significantiùs adhuc Chryostomus in *cap. 2. epist. ad Galat.* Noli, inquit, *cum Orbem terræ salvum facere non possis, etiam parva contemnere, neque majorum desiderio à parvis te abstrahas. Si centum nequis, decem curam suscipias; si decem non possis, noli quinq; despiciere; si quinq; vires tuas excedunt, unum ne contemnas. Quod sine hoc quoq; possis, noli desperare, noli labori cedere.* Fuerunt tamen, qui ex hac causâ abdicare se Episcopatu non fuerunt veriti, quos quidem eatenus excusatos esse existimo, quatenus à plebe suâ vel non recepti vel ejecti fuerint. Hos enim tales excusatos reddere videtur *canon 18. Concilii Antiocheni.* Et huc refero exemplum Martyrii Episcopi Antiocheni, de quo refert Theodorus Lector *lib. 1.* quod cum instigante Petro Fullone tumultuantes adversus se Antiochenes atque Fulloni Episcopatum affectanti faventes animadvertisset, ab Sede suâ discesserit, his verbis usus: *Clero contumaci & populo immorigero & Ecclesiæ contaminatæ renuncio, servatâ mihi Sacerdotii dignitate.*

VI. Dubium non est, plurimis sæpè adversitatibus involvi Episcopale officium, & si quis teneræ est conscientiæ, valdè affligi, si populum habeat immorigerum & in malitiâ suâ contumacem. Ex quo sæpè contingit, ut de abdicando hoc munere cogitationes obrepere soleant, præsertim illis, qui subjectorum sibi populorum utilitati & saluti plus quam suæ propriæ, consulunt. *Quid est, inquit Ivo Carnotensis epist. 17.* & in tali tentatione alloquitur seipsum, *episcopatus, nisi cruciatus? Quid aliud est hic honor, nisi*

onus? Quid est hæc sublimitas, nisi naufragosa tempestas? Unde si inventa honesta occasione huic oneri te subtraheres & tibi soli vacares, nullo impediente stadium hujus vite percurrens ad brauium supernæ vocationis expeditiis pervenires. Assume ergo tibi pennas columbæ & avolabis à molestiis & requiesces, & inhabitabis in solitudine mentis. &c. Eandem repetit querelam epist. 25. Unde quia video me præesse, sed nulli ferè prodesse, sæpè delibero renunciare curæ pastorali & ad pristinam quietem redire, ubi illum expectem qui salvum me faciat à pusillanimitate spiritus & tempestate. Et in epist. 219, in fin. Unum restat mibi tutum & totum consilium, assumptis pennis columbæ à molestiis inutilibus avolare, & in sollicitudine mentis requiescere, ubi expectem eum, qui salvum me faciat à pusillanimitate mentis & inquietudine, cum: Sante Episcopatum & in Episcopatu semper voluntas mea fuerit, magis in loco humili salvari, quàm in alto periclitari, & in domo DEI magis abjectum esse, quàm illis præesse, quibus non possem prodesse.

VII. Agnoscit tamen idem Ivo, his cogitationibus non esse inhærendum, sed ad providentiam divinam recurendum, & ex eâ consilium petendum, nec adeò debere quenquam officii sui Ecclesiastici pertæsum suis commodis inferyire, suisque studere compendiis & utilitatibus. In hæc meâ de liberatione, pergit d. epist. 17. & quadam commodorum & incommodorum veluti liberatione plurimum mibi placet illa sententia: ut summopere optem mibi occasione justitiæ aliquam inferre violentiam, ut exoneratus sarcinâ pastorali plenâ amaritudinis fastidioso, plenâ curæ nubilose vertere me possim, quò me invitat honestum otium, plenum dulcedinis non fastidioso, plenum securitatis delitiose & luminose. Sed rursus in hæc sententiâ quodammodo mibi displiceo, timens voluntatem DEI non sequi, sed prævenire meâ desiderio. Et tandem securè mibi consult ratio, ut sicut non præveni voluntatem DEI episcopatum ambiendo, sic non præveniam contemnendo, sed voluntati ejus in omnibus obnoxius de manu Domini æquo animo suscipiam prospera & aspera. -- Ideò non audeo manus subtrahere suscepto regimini. Non audeo officium linguæ meæ negare populo DEI quotidie ad consulta animæ suæ recurrenti, ne plebs ar pœnâ servi mali & pigri. Ad eundem modum, cum Waltharius Abbas Fossatenfis locum suum deserere vellet, Ivo his verbis ad eum rescripsit epist. 26. Hæc forsitan bona intentio est, sed summâ & frequenti libratione pensanda: ne angelus Satanae transfigurans se in angelum lucis sub hoc pallio pida intentiones te à rectitudinis tuæ statu dejiciat & sic paulatim ad perpetranda aliqua inordinata latenter inducat. Nam si aliquibus ibi prodesse potes, non est sanum consilium, ut fratres tibi ordinatè commissos inordinatè relinquant; sed omnem sollicitudinem tuam intus & foris illis impendens bonos verbo & exemplo ad meliora provoces, malos corrigendo tolères, omnes communiter ames. Quæ eodem modo de pastoratu & Episcopatu explicata, quid agendum sit, optimè declarant.

VIII. Insuper etiam scandalum referri communiter solèt inter justas abdicationis causas. Neque id improbat Augustinus lib. 2. contra Crescon. cap. 11.

cap. 11. Deniq; inquit, nonnulli sanctâ humilitate præditi Viri propter quadam in se offendicula, quibus piè religioseq. movebantur, Episcopatus officium, non solum sine culpâ, verum etiam cum laude posuerunt. Laudari propterea solet Gregorius, Nazianzenus vulgò dictus, quod Cathedram Constantinopolitanam, ad quam evectus fuerat, sponte reliquerit, ne scilicet scandalo esset illis, qui translationem suam oppugnabant, & canonibus adversam esse dicebant. Vid. Theodorit. lib. 5. cap. 8. Laudatur ob eandem rationem ab Augustino Maximianus Bagajensis Episcopus ex Donatistarum schismate ad Ecclesiam Catholicam conversus, quod, cum pacificè à populo haud reciperetur, bono pacis consulens ipse Episcopatu cedendum existimaverit, deq; eâ re literas ad Synodum Milevitana miserit. Vid. Baron. ad ann. CCCCII. n. 59. Quò & refero, quando quis vitiosæ suæ promotionis conscius eam detestatur, & sibi ipsi infestus est, suoque adeò veretur officio defungi. In eam rem eleganter declamat Petrus Blesensis epist. supra laudatâ 44. Porrò aliunde subesse potest legitima resignationis occasio. Cum enim scriptum sit, quia proni sunt sensus hominis ab adolescentiâ in malum: dicitur, quod ab adolescentiâ cœpisti Ecclesiasticos honores olfacere, & ad hunc honorem, qui nunc onerosus est vobis, obsequiis atq; intercessionibus, & aliis ambitionis humane suffragiis adspirare. Currite ergo ad conscientie vestre testimonium, & si inveneritis vos minus canonicum habuisse ingressum, sitis sollicitus de egressu. Nam hęc resignatio habet locum. Beato enim Gregorio teste, qui in ovile ovium non per ostium, sed aliunde ascendit, ad æternæ salutis bravium in vanum se fatigat, nisi honorem, in quo deliquit, penitus derelinquat. Sancta ergò & salubris est cogitatio facta de Episcopatus cessione, privatam eligere vitam, si recolitis conscientiam vestram jam dictæ promotionis obtentu fuisse vel in modico vulneratam. Si meæ parvitatæ acceptatis consilium, nihil omnino retinebitis penes vos, quod acquisieritis per peccatum. --- Deponite sarcinas ambitiosæ supelletilis, ne vos luctator occultus inveniat oneratum. Nudus athleta fortius dimicat. Nator exiit, ut flumen transeat. Viator exoneratur a sarcinis, ut expeditius currat &c.

IX. Possunt & aliæ renunciationis sese offerre causæ, quas generalis irregularitatis nomine comprehendere solent. Canonistæ, quasque omnes & singulas speciatim enumerare longum foret. Quanticunq; tamen momenti aliqua earum fuerit, non licuit cuiquam olim propriâ autoritate sese ab onere isto liberare, sed proponere eam oportuit Metropolitanæ & Synodæ provinciali, à quibus præviâ cognitione missio impetrari debuit. Nec videtur sufficiens fuisse olim, ut vivâ voce excusatio proponeretur, sed libello opus erat, quo causæ istæ perspectæ magis essent, & deliberatè magis congestæ. Illæ scilicet prægnantes visæ fuissent, decretum fiebat à Synodo, continens consensum, & faciens potestatem novæ electionis. Testimonium ejus rei ex sæculo V. suppeditat Concilium Ephesinum Oecumenicum,

Cujus epistola Synodica ad Synodum Pamphiliæ de abdicatione Eustathii Metropolitanæ extat in actis ejus Concilii tom. 2. in append. 1. cap. 1. Verba nonnulla huc adscribenda sunt: *Tale quiddam passum esse pientissimum & DEI amantissimum Episcopum Eustathium contigit. Nam ordinatus quidem est, & testimonium habet canonicè. Ubi autem à quibusdam turbatus est, & in sollicitudines inexpectatas incidit, & cum præ multo otio pondus curarum sibi impendentium ferre non esset adsvetus, nec valeret convitia insidiantium repellere, cessionis suæ, nescimus quomodo, obtulit libellum. Oportebat enim semel concreditam Sacerdotalem curam cum tanto spiritali robore geri, ut labores & sudorem sponte ferat. Quoniam autem pusillanimum se declaravit, hoc ex inconsiderantiâ rei magis, quàm ignavia vel torpore passus, ordinavit necessariò vestra pietas pientissimum & DEO amantissimum fratrem nostrum & Coepiscopum Theodorum &c.*

X. Videtur Eustathius libellum abdicationis obtulisse Synodo suæ provinciali Pamphiliæ, & quidem non dilectu aliquo aut sapientiâ ductus, sed impetu potius & temeritate quâdam; Ei verò cum assensum suum præbisset Synodus, pœnituisse, & à Concilio Ephesino hoc tantum petiisse, ut liceret sibi non Episcopatum ipsum, sed honorem tantum & nomen retinere. Et hoc ei concesserunt Patres Ephesini, præviâ tamen ex suâ etiam parte aliquâ cognitione. Sic enim pergunt: *Festinavimus, ut addisceremus, num legitimam depositionem pertulisset memoratus, hoc est, à quibus obrectatoribus & de quibus absurdis rebus redargutus esset. Didicimus autem nihil tale, sed magis evenisse illi pro crimine ipsam cessionem. Unde neq; vestram pietatem reprehendimus, quæ ordinavit in locum ejus memoratum pientissimum Episcopum Theodorum. Quoniam autem non valdè contendendum est cum Viro ob amorem otii ejus, sed miserandum potius seni, extra natalem civitatem & patrias conversationes longè distito, justum esse decrevimus, ut absq; omni contradictione habeat Episcopi nomen & honorem ac communionem: sic quidem ut neq; ipse ordinet, neq; in Ecclesiam propriâ autoritate ordinaturus veniat, nisi fortè coassumatur, sive admoneri contingat à fratre & Episcopo secundum affectionem & charitatem in Christo.*

XI. Ex hac synodicâ epistolâ refutant Theodorus Balsamon & Johannes Zonaras in commentar. eos, qui statuunt, licere Episcopis Ecclesias suas salvâ dignitate Episcopali dimittere, quandoquidem quod hîc Eustathio conceditur, singulari dispensatione & privilegio merè personali permissum intelligi debeat. Nec adeò honorem Episcopi nec nomen amplius competere renuncianti, cum sine dubio non petiisset ea Eustathius, si salva habuisset. Et confirmatur hæc sententia ex libello abdicationis sive renunciationis, quem Patriarchæ & Coepiscopis suis obtulit Theodorus Critopolus Metropolitanus Heracliensis, in jure Græco-Rom. lib. 6. ubi concludit: *Maneat aliis haud ablata pontificatus dignitas, qui sacerdotio functi sunt, secundum ordinem Christi, æterni Pontificis: aliorum in solia collocationes nulli obno-*

xie mutationi sint, in quibus illustratio spiritus sedem suam fixit. Mibi queritor obedientia, vestis que pilis constans. & lacruma pœnitentiæ, quo abluantur facinora mea. Renuntio sedi & dignitati & sacerdotio. Simul hisce verbis tum illum exhortor, qui me olim exhortabatur; tum quem spiritus ille consolator ad Apostolatuum suum segregabit. Salve pastorum deinceps & pater patrum: precibus me tuis deducito, tuoque, sive pastoricio sive paterno pedo me fulcito. Quippe non jam ego pastor sum amplius, qui munere pastoris imperitè fugebami, sed ovicula, sed filius &c.

XII. Quandocumque verò renunciatio admitti debuit, puram eam esse oportuit, non in favorem certæ alicujus personæ, ne scilicet fraus fieret Canonis vigesimo tertio Concilii Antiocheni. Constitutum in eo fuit, Episcopo non licere alium pro se successorem constituere, etiamsi sit in fine vite. Si quid autem tale fiat, irritam esse hujusmodi constitutionem. Servetur autem statutum Ecclesiasticum, quod continet, non aliter fieri oportere, nisi cum Synodo & judicio Episcoporum, qui post obitum quiescentis, potestatem habent, eum qui dignus extiterit, promovere. Et si verò nonnulla reperiantur exempla eorum, qui adhuc vivi sibi Successores destinaverint; singularia tamen ea sunt, & ex hoc valida, quod ejusmodi nominationes Successorum cum cleri & populi consensu, cumque judicio Episcoporum comprovincialium factæ fuerint, uti id explicatum à nobis est lib. 1. cum de Coadjutore ageremus.

XIII. Dixi supra, renunciations & resignationes Episcopatum factas fuisse Metropolitano & Synodo provinciali; Quod si verò metropolitano à Sede suâ discedere animum induxerit, patriarchæ id significari debuit, & potuit tamen Synodus provincialis de causâ cognoscere suamque rem agere, uti patet exemplo Eustathii modo adducti. Jure noviori Pontifices Romani negotium istud penes se expediri voluerunt, nec renunciations valere statuerunt, nisi suo consensu stabilitas & confirmatas. Nata verò inde fuit inter Canonistas nova disquisitio, an quia Papa Romanus nullum habet superiorem, in cujus manibus renunciari possit, Pontificatum & ipse resignare valeat? Hæsitavit eâ de re ipse aliquando Cœlestinus V. suo tamen exemplo comprobavit tandem, & habitâ cum Cardinalibus deliberatione decrevit, Romanum Pontificem posse liberè renunciare, uti refert, qui ei deliberationi ut Cardinalis interfuit, ejus Successor Bonifacius VIII. c. 1. de renunciat in 6. Ejus verò constitutionis causa & ratio quæ fuerit, non erit hic alienum paucis delineare.

XIV. Erat Cœlestinus Vir bonus ac simplex, placido ingenio, opportunus injuriæ & metuens magis quam metuendus. Proposuerat ille sibi reformare Ecclesiam & mores suorum Aulicorum, atque idcirco à se ipso incipiens Christi exemplo a se vehi destinaverat, & Cardinales idem facere jusserat. Id illi in contemptum sibi cœcere interpretantes, pro deliro & fatuo eum habere & puerilibus delectari crepundiis in vulgus sparge-

bant,

bant, ut quam necesse esset, alium in ejus locum substitui, nemo non cognosceret. Nec defuit sibi, qui Papatum maximè affectabat, Cardinalis Benedictus, creberrimè eì ingerendo, quanto oneri ille succumberet, quamque periculosa res esset totius Ecclesiæ Christianæ regimen sustinere, tot myriades animarum in illâ inveniri, pro quibus omnibus & singulis reddi aliquando deberet ratio. Quin & Canali in ejus cubiculum immisso hanc vocem quasi divinitus effusam exclamari fecit: *Cælestine, Cælestine, dimitte Papatum, si vis salvus fieri, negotium supra vires est: ut se ab angelo compellatum putaret.* His artibus facilè persuasit homini minimè malo, ut de pontificatu resignando cogitationes susciperet. Hærentem autem animo ejus hunc scrupulum, possetne id facere salvâ conscientia, Benedictus facilè exemit, multisq; rationibus adductis, Decretalem sanciri pervicit: Romanum Pontificem posse liberè resignare. Et hæc fuit occasio hujus constitutionis.

XV. Glossa ad d. c. 1. mentionem facit alterius Pontificis Romani, Cyriaci scilicet qui itidem papatui renunciaverit, sed eam utpote absurdissimam ac planè anilem fabulam omiserunt editiones noviores. In antiquioribus verò adhuc legitur his verbis: *Datur autem certum exemplum de Cyriaco papâ, de quo legitur, quod cum Ursulâ & undecim millibus virginum martyrizatus est. Scribitur enim de ipso, quod sibi quondam revelatum est, quod esset cum illis virginibus palmam martyrii recepturus. Tunc congregatis Clero & Cardinalibus omnibus invitis præcipue Cardinalibus coram ipsis renunciavit dignitati & officio. Sed iste Cyriacus in Catalogo Romanorum Pontificum non denominatur, quia creditum fuit per Cardinales, quod non propter devotionem, sed propter oblectamenta virginum papatum dimisisset.* Hanc glossam in noviore editione frustra quæsi veris, nec tamen eam deleri jus sit Index expurgatorius Madrici editus, sed summarium tantum à Carolo Molinæo in margine adscriptum.

XVI. Quid novioribus temporibus receptum fuerit circa resignationes beneficiorum & Episcopatum, parum faciet ad institutum nostrum, quod nobis propositum sit, ea ferè persequi, quæ antiquior observavit Ecclesia. Videri tamen poterit Claudius Espencæus in cap. 1. *epist. ad Tit.* ubi ex principiis Ecclesiæ Romanæ receptis docet, per resignationes tum usitatas fieri, ut jura plerumque omnia Episcopalia ei competant, qui amplius non est Episcopus, fiat autem Episcopus, qui nullum Episcopi jus habeat, quandoquidem qui resignat, fructus omnes sibi reservare soleat, tantum ut aliquid assignet resignatario, pro suâ dignitate utcunque tuendâ. Et addit exemplum: *Nuper, inquit, ex nostratibus Cardinalibus quidam obiit, quinque Episcopatum, præter abbatias totidem, fructus percipiens, assignato quatuor resignatariis, pro suâ cuiq; scilicet, dignitate vix ac ne vix quidem tuenda, nisi quod totidem vultures uni illi cadaveri inbiantes, spem interim precio emebant.*

LIBER III.